

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO
PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2021-2023**

za rok 2022

WSTĘP

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2022 r. poz. 447) reguluje w sposób kompleksowy zasady wspierania rodziny, pieczy zastępczej i postępowania adopcyjnego. Określa zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Jej regulacje skupiają się na rodzinie i dziecku przez uznanie, iż skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Ustawa wprowadziła nowe instytucje w zakresie pieczy zastępczej i zasad wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Powołano asystentów rodziny, których zadaniem jest prowadzenie pracy z rodziną przeżywającą trudności. Wprowadzono zmiany w zakresie dotychczas istniejących placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego i całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz w zakresie finansowania pieczy zastępczej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Natomiast system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Wspieranie rodziny należy do zadań gminy, natomiast zapewnienie dziecku pieczy zastępczej, to zadanie powiatu. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 447) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Uchwały Nr XXIV - 222/ 2020 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny oraz Pieczy Zastępczej Gminy Olsztynek na lata 2021-2023, został opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny, którego głównym celem jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, a zwłaszcza związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci jak również edukacja środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

Cel ten osiągnąć poprzez:

1.Diagnozowanie środowisk rodzinnych:

- rozpoznawanie i analizę problemów występujących w rodzinie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- bieżące kontakty pracowników socjalnych z pedagogami szkolnymi.

2.Wzmocnienie systemu norm i wartości gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowawczego:

- pomoc rodzinom w eliminowaniu czynnika ryzyka nieprzystosowania społecznego poprzez pracę z indywidualnym przypadkiem.

3.Zapobieganie dysfunkcyjności rodziny:

- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- współpraca z kuratorami sądowymi, policją, szkołami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych i kompensacyjnych na rzecz rodzin dotkniętych problemem opiekuńczo-wychowawczym.

ZADANIA GMINY

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminę zadania, mające na celu stworzenie i realizowanie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie.

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 w/cyt. ustawy do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy. Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie angażującego zasoby gminy.

Zgodnie z art. 176 cytowanej na wstępie ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
 - 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
 - 6) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny obejmuje wspieranie rodzin o niskim statusie materialnym, z niepełnosprawnością i problemami długotrwałego bezrobocia.

Powodem objęcia pomocą społeczną w 2022 roku było:

- ubóstwo- liczba rodzin 229 , liczba osób w tych rodzinach 563.
- bezrobocie- liczba rodzin 118, liczba osób w tych rodzinach – 322.
- przemoc w rodzinie – liczba rodzin 8, liczba osób w tych rodzinach- 23.
- alkoholizm – liczba rodzin 15, liczba osób w tych rodzinach- 21.
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-liczba rodzin 18, liczba osób w tych rodzinach – 70.
- z tytułu niepełnosprawności- liczba rodzin 86, liczba osób w tych rodzinach -141.
- bezdomność- liczba rodzin 11, liczba osób w tych rodzinach – 11
- wielodzietność- liczba rodzin 21, liczba osób w tych rodzinach – 121
- długotrwała choroba- liczba rodzin 103, liczba osób w tych rodzinach – 177
- narkomania- liczba rodzin 4, liczba osób w tych rodzinach – 5
- zdarzenie losowe- liczba rodzin 2, liczba osób w tych rodzinach – 2
- opieka prawna- liczba osób pobierających świadczenie- 11
- trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego- liczba rodzin 9, liczba osób w tych rodzinach – 21.

W 2022 r. do pieczy zastępczej trafiło 5 dzieci z gminy Olsztynek;

- 1 dziecko zostało umieszczone w niezawodowej rodzinie zastępczej,
- 3 dzieci zostało umieszczonych w Punkcie wychowawczym PCPR tj. Domu dla Dzieci „Zgoda” w Olsztynku,
- 1 dziecko zostało umieszczone w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

Wszystkie dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej postanowieniem Sądu Rejonowego w Olsztynie. Nie było przypadków zabezpieczania dzieci przez pracowników socjalnych w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Gmina Olsztynek w 2022 r. dokonywała łącznie opłaty za 40 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Łącznie wydatkowano w 2022 roku 362 638,27 zł.

Realizując zadania wynikające z powyższej ustawy w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Olsztynku w ramach resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej było zatrudnionych 2 asystentów rodzin.

Łączna kwota przeznaczona na wynagrodzenia dla asystentów rodziny w 2022 r. wyniosła 54 851, 89 zł - w tym umowa o pracę 38 401, 89 zł i umowa zlecenie 16 450 zł.

Pod opieką asystentów rodzin w 2022 roku znajdowały się 23 rodziny – łącznie 98 osób, w tym 64 dzieci.

Rodziny do współpracy z asystentem rodziny zostały wytypowane na podstawie wywiadów środowiskowych przeprowadzonych przez pracowników socjalnych. Wszystkie rodziny wyraziły zgodę na współpracę z asystentem rodziny.

Praca asystenta rodziny to głównie praca w terenie, której podstawą są bezpośrednie spotkania z rodziną. Pomocą objęte są osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, wśród nich są osoby zmarginalizowane, niepełnosprawne, samotne, bezrobotne, rodziny borykające się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, rodzice niewydolni

wychowawczo często z ograniczoną władzą rodzicielską i znajdujący się pod nadzorem kuratora.

Każda osoba pracująca jako asystent rodziny musi wiedzieć, że najważniejsze jest dobro dziecka. Pracę asystenta można podzielić na dwa etapy. Pierwszy etap polega na zdobyciu zaufania danej rodziny. Zaufanie jest rzeczą najważniejszą i jak wiadomo nie można pozyskać go podczas pierwszej wizyty. W momencie zdobycia zaufania, następuje kolejny etap, czyli przejście do rozwiązywania konkretnych problemów takich, jak: problemy opiekuńczo - wychowawcze z dziećmi, bezrobocie czy niegospodarność polegająca na nieumiejętności wydawania pieniędzy. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz towarzyszenie podczas rozwiązywania problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i psychiczne. Asystent dąży do tego, aby wzbudzić w podopiecznych wiarę w swoje możliwości, dzięki której uwierzą w możliwość zmiany swojej sytuacji życiowej oraz by dostrzegli, że może być lepiej, ale musi zacząć działać.

Obszary pracy asystenta rodziny:

- a. pomoc w rozwiązywaniu podstawowych problemów socjalnych,
- b. pomoc w rozwiązywaniu problemów psychologicznych w rodzinie,
- c. pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- d. wspieranie aktywności społecznej,
- e. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych
- f. pomoc w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej.

Asystent rodzinny pracuje z całą rodziną, ponieważ ich problemy są zwykle ściśle powiązane. Każda rodzina jest inna i potrzebuje innego postępowania. Zwykle jednak asystent zaczyna od pomocy w rozwiązaniu najpilniejszych problemów socjalnych, które często przygniatają rodzinę i uniemożliwiają jakiekolwiek perspektywiczne działanie. W tym etapie pomocy asystent nie stawia żadnych szczególnych warunków dbając tylko by wspólnie rozwiązywać problemy i rodziny nie wyręczać. Unika też arbitralności, oceniania i pouczenia, stara się zrozumieć ich sytuację „od ich strony”. Gdy doraźne problemy rodziny zostaną rozwiązane, gdy asystent uzyska dobry kontakt i zaufanie podopiecznych możliwe jest określenie dalszych ich potrzeb i perspektyw oraz zawarcie partnerskiego kontraktu na temat ich realizacji. Po uporaniu się z bieżącymi potrzebami socjalnymi często na pierwszy plan wychodzą problemy osobiste i konflikty rodzinne. Bez ich satysfakcjonującego rozwiązania

trudno wyeliminować uzależnienia, przemoc czy zaniedbywanie dzieci, nie mówiąc już o stałej pracy czy uzupełnianiu wykształcenia. Asystent podejmuje więc pomoc w zrozumieniu i rozwiązaniu problemów psychologicznych rodziny.

Poza wsparciem w postaci pracy socjalnej oraz działań prowadzonych przez asystenta, rodziny miały możliwość skorzystania z oferty Klubu Integracji Społecznej tj:

- porady prawnika,
- porady psychoterapeuty dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- osoby nadużywające alkoholu kierowane były na „program edukacyjno- motywujący dla osób pijących szkodliwie i ponoszących konsekwencje picia, zagrożonych uzależnieniem i uzależnionych”,
- porady w punkcie konsultacyjnym dla osób dotkniętych przemocą domową- indywidualne spotkania z terapeutą ds. uzależnień.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynku jest głównym realizatorem zadań pomocy społecznej w Gminy Olsztynek. Ponadto MOPS realizuje inne zadania mające na celu wsparcie rodziny, a w szczególności należące do kompetencji gminy na podstawie ustaw:

- o świadczeniach rodzinnych; pielęgnacyjnych; wychowawczych; za Życiem,
- o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- o dodatkach mieszkaniowych,
- o dodatkach osłonowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynku informował na stronie internetowej, iż poszukuje rodzin chętnych do pełnienia funkcji Rodziny wspierającej. Chętne rodziny mogą zgłaszać się w godzinach pracy ośrodka.

Rodziny wspierające stanowią nowy instrument mający na celu wsparcie rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Problemy opiekuńczo-wychowawcze mogą wynikać z braku odpowiednich wzorców w rodzinach, z których pochodzą rodzice dziecka. Dzięki współpracy z rodziną wspierającą w rodzinie wspieranej takie pozytywne wzorce funkcjonowania rodziny można zaszczerpić.

Pomoc rodziny wspierającej może dotyczyć różnych aspektów życia takich jak organizowanie czasu wolnego dzieciom, wypracowanie nawyku wspólnego spędzania czasu

przez członków rodziny, pomoc w nauce, wskazówki dotyczące wychowania dzieci ale również takich wydawałoby się oczywistych dla rodzin spraw jak nauka gotowania, sprzątania, utrzymania higieny osobistej czy racjonalnego prowadzenia budżetu domowego. Rodzina wspierająca powinna współpracować z asystentem rodziny. Kwestie prawne dotyczące rodzin wspierających reguluje Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

PODSUMOWANIE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynku kontynuuje realizację rozwiązań w zakresie wspierania rodziny, kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji, pracujących z dziećmi i rodzicami.

Wskazane jest w latach następnych podejmowanie przez gminę następujących działań:

- utrzymanie i rozwój gminnego systemu opieki nad dzieckiem,
- zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy specjalistycznej,
- praca z rodzinami przeżywającymi trudności w celu poprawy ich kompetencji wychowawczych aby ograniczyć liczbę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie części kosztów związanych z pobytem dzieci w pieczy zastępczej.
- prowadzenie poradnictwa dla rodzin w kryzysie i tworzenie systemu szybkiej interwencji.
- zabezpieczenie finansowe pracy asystentów rodziny oraz kosztów szkoleń asystentów,
- podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających niekorzystnym zjawiskom społecznym(profilaktyka),
- tworzenie dla dzieci sprzyjających warunków do rozwijania zainteresowań,

Sporządził starszy pracownik socjalny:

Anna Burcz